

Afrikas horn – lokala konflikter med globala dimensioner

På senare tid har fartygskapningarna utanför Somalias kust väckt stor uppmärksamhet. De kan fortsätta utan följder eftersom landet saknar fungerande regering och rättsväsende. Afrikas Horn, där Somalia ligger granne med Djibouti och Etiopien, är sedan länge en av världens stora oroshärdar. Ett komplext nät av allianser och fiendskap påverkar och förlänger de olika konflikterna.

LUND HAR BLIVIT EN VIKTIG PLATS för årliga samtal och möten om konflikterna på Afrikas horn. Exilorganisationen *Somalia International Rehabilitation Centre* och dess driftige ordförande Abdullahi Jama organiserar konferenser där FN, EU, UD, forskare och enskilda organisationer deltar.

Regionens ambassadörer brukar dyka upp trots att politiska partsinlägg inte är välkomna. I grunden handlar mötena om konfliktlösning. Då ingår samtal mellan olika parter som en viktig del. Informella träffar kan vara minst lika viktiga som den öppna konferensen. Problemen är oerhört svåra.

- I Somalia råder sedan länge kaos, landet är sedan ett par år invaderat av etiopisk militär och det breda motståndet mot invasionstrupperna försvåras av en snabbt växande kriminalitet.
- Eritrea och Etiopien har sedan år 2000, då kriget mellan dem upphörde, stora mängder trupp längs den långa gränsen. Nyligen rapporterade dagspressen också om sammanstötningar mellan eritreansk och djiboutisk militär.
- Väster om dessa länder, i Sudan, pågår kriget i Darfurområdet medan Södra Sudan efter decennier av krig ännu inte helt säkrat sin autonomi från Khartoum.
- Etiopien och Somalia är fiender, i ständig tvist om etiopiska Ogaden som historiskt var en del av det somaliska samhället. De etiopiska trupperna åderläter Somalias folk, medan dess eget folk svälter.

I år stod Somalia i fokus i Lund. Men en intressant aktör saknades: Somaliland. Som en liten ö i konflikternas stormiga

hav ligger det där, det f.d. brittiska Somaliland som ingen stat ännu erkänt. Snart två decennier efter självständigheten rapporteras inga stridigheter, tvärtom utvecklas ekonomin i fredliga former. Kontrasten till övriga regionen är stor, ändå diskuteras inte Somaliland offentligt i en konferens dominerad av frågan om övergång från krig till fred.

EN ANNAN AKTÖR FANNS PÅ PLATS men dess representant satt tyst: Eritrea. Landets roll diskuterades inte heller offentligt, trots att regimen anses både ha trupp i Somalia och stötta alla som kämpar mot Etiopien. Inte heller kommenterades Eritreas roll i att ge olika somaliska oppositionsgrupper en bas för samordning av motståndet mot Etiopien.

När somalierna söker vägar till fred har de inte bara sina interna konflikter mellan olika krigsherrar att hantera, utan dessutom grannländernas manövrerande och de stater, främst USA, som driver sina politiska spel i regionen.

När Usama bin Laden i början av 1990-talet lämnade Sudan för Somalia blev hans grupper där aldrig populära. De utsattes för attacker och lyckades aldrig rekrytera särskilt många till sin jihad. Ändå anses landet vara en av al-Qaidas fronter, vilket förklarar inte minst USA:s politik i området. Den interimregering som med aktiv medverkan från USA bildades i Kenya 2004 accepterades aldrig i Somalia och kunde aldrig installera sig i huvudstaden Mogadishu. I stället placerades den i den lilla orten Baidoa under etiopiskt beskydd.

Det var islamska grupper som under en kort tid år 2006

Över tre miljoner somalier behöver idag hjälp för sin överlevnad. Situationen försvåras av en rad attacker och mord på hjälparbetare så att många inte kan nås av hjälp.

lyckades skapa ett slags fred i Somalia. Bland annat inrättade de shariadomstolar som för att kunna fungera bildade egna miliser. Därmed blev rörelsen känd som de Islamska Domstolarna. De drev ut alla krigande parter ur Mogadishu och tog gradvis kontroll över större delen av södra och centrala Somalia. Den fredliga utvecklingen fick ett abrupt slut när Etiopien i december invaderade i stor skala, stöttad av USA som passade på att jaga folk de ansåg vara terrorister. Invasionen fick politiskt stöd av Afrikanska Unionen, men nästan alla dess medlemsstater vägrade att skicka dit "fredsbevarande trupp".

DET LILLA DJIBOUTI, en gång franska Somaliland, ser idag ut att ha en nyckelroll i regionen. Det är Etiopiens enda kontakt med Röda Havet, sedan kriget med Eritrea 1998-2000 gjort slut

på transit-trafiken genom Assab. Idag hyser landet både fransk och amerikansk militär. I somras stod Djibouti värd för ett nytt försök att skapa fred i Somalia. Till det behövs minst två parter, vardera med kraft att påverka striderna i landet.

TFG, *Transitional Federal Government*, är den ena partern. Det är den koalition av krigsherrar och andra som med den etiopiska militärens stöd försöker etablera sig i Somalia. Djupt misstrodd av många somalier, stöttad av USA och därmed av Afrikanska Unionen, är dess starkaste kort kanske främst möjligheten att få den etiopiska militären att lämna landet.

ARS, *the Alliance for the Re-liberation of Somalia*, är den andra. Den bildades hösten 2007 i Eritreas huvudstad Asmara av de Islamska Domstolarna och andra organisationer. FN:s speciella sändebud för Somalia stod värd för konferensen. Dessa tre

parter framträdde i Lundakonferensen med sina budskap om stöd till fredsanskränkningarna.

UNDER DE TIMMAR DÄR FREDSPROCESSEN stod i centrum var konferenslokalen packad av somalier ur diasporan. Skarpa frågor skickades till panelen, och kritiska röster dominerade. Det blev helt klart att Djibouti-processen skulle få klara sig utan diasporans stöd. I centrum för kritiken stod Etiopien – det hjälpte inte att dess ambassadör i Sverige bedyrade att truppen skulle lämna landet så snart det någonsin var möjligt. Få verkade sätta någon tilltro till vad han sade, eftersom Etiopien har så starka egna intressen i fråga om Somalias utveckling.

Ända sedan al-Qaidagrupper i slutet av 1980-talet attackerade USA:s ambassader i Kenya och Tanzania har USA funnits på plats i regionen. Från dess militärbas i Djibouti har missiler skickats in i Jemen i försök att oskadliggöra al-Qaida-folk. Den etiopiska invasionen av Somalia, i december 2006, innehöll också ett antal amerikanska specialenheter som dödade många civila i sin jakt på misstänkta "terrorister". Invasionen var avsedd att göra slut på de Islamska Domstolarna som med sin konservativa islamska framtoning räknas in bland "fienden", oavsett det konkreta fredsarbetet i landet.

Så skördar USA:s "kamp mot terrorismen" nya offer i stor skala. Medan fredsförhandlingar mot alla odds provas mellan

parter som endera USA eller Somalias majoritet misstror, växer svälten fram över ett svårt krigshärjat land.

Samtidigt som Etiopien engagerar sin militär i Somalia och låter mängder av militärer längs gränsen till Eritrea hålla den konflikten vid liv, hotas miljoner fattiga etiopier av svält och död. Den eritreanska regimens politik underlättar inte för en lösning av den konflikten, och svält drabbar även Eritrea. Den samlade uppskattningen idag är att 17 miljoner människor på Afrikas horn, kanske ännu fler, är i stort behov av katastrof-hjälp.

LIKHETERNA MED SITUATIONEN i Afghanistan är slående: Båda är länder där lokala "krigsherrar" har stor makt medan centralregimen inte lyckas utveckla kontroll över stora fattiga landsbygdsområden. Väst går i krig för att skapa fred, men tvingas gradvis att inse att kriget inte leder framåt.

Så inleds den oundvikliga vägen mot förhandlingar, med talibaner i ena fallet, islamska domstolar i det andra. USA som den drivande kraften i krigsutvecklingen, med dess "allierade" EU och AU, Pakistan och Etiopien, skapar komplexa situationer där inhemska grupperingar har fått en nästan omöjlig uppgift att skapa vägar bort från kriget.

BERTIL EGERÖ

Läs mer: www.sirclund.se

Viktiga år i Somalias historia

1886	Storbritannien tar över norra delen av nuvarande Somalia, Italien lägger beslag på de södra delarna	2004	bildas övergångsregeringen TFG
1960	ett självständigt Somalia bildas av de båda landsdelarna. Koloniala gränsdragningar mot Etiopien och Kenya bär för konflikter med grannstaterna	2006	juni, Islamska Domstolarna tar över huvudstaden Mogadishu och södra delarna av landet
1969	militärkupp, Siad Barre tar över	2006	december, Etiopien invaderar för att stödja TFG
1991	Siad Barre störtas, ingen fungerande regering sedan dess	2007	januari, Afrikanska Unionen beslutar om en fredsstyrka och USA genomför flygattacker mot islamisternas positioner
1991	republiken Somaliland bildas i norr, ingen stat har ännu erkänt det nya landet	2008	avtal mellan TFG och en oppositionsgrupp om eldupphör och etiopiskt tillbakadragande från Mogadishu, rapport om snar kollaps av TFG
1993	FN, lett av amerikanska trupper, ingriper i Somalia	2009	mars, val
1995	FN lämnar landet		

BE, KB